

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 394 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woogyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodistining boshqaruv funksiyalari.....	10
<i>Qarshibayeva Dilfuza Xidirbayevna</i>	
Texnologik mashinalar va jihozlar ta'lim yo'nalishi talabalarida kasbiy kompetensiyani shakllantirishning pedagogik qonuniyatlari va metodologik tizimini ishlab chiqish	15
<i>Elmanov Abbas Begmat o'g'li, Mirzaumidov Asilbek Shuxratjonovich</i>	
Katta yoshdagi guruh bolalarida o'z-o'zini boshqarish qobiliyatini rivojlantirishda o'yinning roli	19
<i>Ergasheva Farangiz Umidjon qizi, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirishning dolzarbligi.....	23
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida inson resurslarini boshqarishda muvozanatlashgan ko'rsatkichlar tizimidan foydalanishning nazariy asoslari	28
<i>Gulmira Jumanova</i>	
Nomoddiy madaniy merosning talaba-yoshlarni yuksak ma'naviyatli shaxs sifatida tarbiyalashdagi ahamiyati	33
<i>Erboyev Suxrob Abdusalomovich</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar va ularda hissiy-irodaning shakllanishi	37
<i>Davlatova Zebo Haydarovna</i>	
Zamonaviy oilada avlodlararo munosabatlarning pedagogik-psixologik xususiyatlari	40
<i>Ochilova Farida Baxriddinovna</i>	
Maktab va oliy ta'lim muassasalarida qizlar kitobxonligini rivojlantirish metodlari	44
<i>Qo'chqarova Oysha Oltibayevna</i>	
Buyuk allomalar merosidan foydalanishning metodik holati va mavjud muammolari.....	48
<i>Sevara Mamatkarimova</i>	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	53
<i>Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li</i>	
Использование современных инновационных методов в процессе обучения русскому языку в иноязычных группах высшего образовательного учреждения.....	56
<i>Курбанова Шаира Исмаиловна</i>	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ...	60
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna, Muhammadiyeva Shaxzoda Sunnatilla qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda musiqa mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning kreativ fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish metodlari	63
<i>Muminova Feruza Farxodovna</i>	
Alisher Navoiy merosining yoshlar ma'naviy-estetik tarbiyasidagi ahamiyati	70
<i>Qayumxo'jayev Botirxo'ja Ikromxo'ja o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida amaliy topshiriqlar orqali tayanch kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	74
<i>Saidova Dilnoza Maripovna</i>	
К вопросу о классификации современной антиутопии.....	78
<i>Дмитрий Валерьевич Пупонин</i>	
Когнитивная гибкость как фактор психологического благополучия старшеклассников в период адаптации к новым образовательным требованиям	82
<i>Муксинова Динора Азаматовна</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida ingliz tilida ta'lim beruvchi professor-o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini baholash: xalqaro tajribalar qiyosiy tahlili va O'zbekiston amaliyoti	87
<i>Baxtiyarova Muniba Ne'matjon qizi</i>	
Valeologik tarbiya asosida maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlashda innovatsion va raqamli yondashuvlar	92
<i>Berkinova Charos Islomovna</i>	

Grammatik tushunchalarni o'rgatish metodikasi.....	96
<i>N. R. Masharipova</i>	
Umumiy o'rta ta'lim tizimini takomillashtirish va o'quvchilar bilimni baholashda xorijiy tajribalardan foydalanish finlyandiya ta'lim tizimi misolida.....	99
<i>Obidova Muqaddas Ro'ziqulovna</i>	
The Difference Between Androgogy and Pedagogy.....	106
<i>Pardayeva Aziza Rahmatillojevna</i>	
Elektr mashinalari fanini o'qitishda raqamli ta'lim texnologiyalari.....	110
<i>Shodiyeva Nozina Shuxrat qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida direktor o'rinbosarlarining aksiologik yondashuv asosida boshqaruv funksiyalari va vakolatlari hamda maktablarda ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirish yo'llari.....	113
<i>Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li</i>	
Ispan tili darslarida kommunikativ kompetensiyani shakllantirish usullari	119
<i>Tursunqulov Sanjar Dilmurod o'g'li, Shukurullayeva Feruza Dilmurodovna</i>	
Surxondaryo viloyatida yetishtiriladigan ingichka tolali paxta navlarining qo'llanilishi	124
<i>Ubaydullayeva Komila Bozor qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda empatiya hissini shakllantirishning nazariy asosi	127
<i>Xolmirzayeva Gulbahor Bahodirovna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi	130
<i>Raximova Dilshoda Xoliqberdiyevna</i>	
Bo'lajak sport murabbiylarida kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish mexanizmlari	134
<i>Sherzod Shuxratovich Boboyorov</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalar sportini rivojlantirishning iqtisodiy va tashkiliy mexanizmlari.....	138
<i>Sangirov Nuriddin Iriskulovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning boshqaruv kompetentligini rivojlantirishning integrativ modeli	142
<i>Rasulova Umida Bahodir qizi</i>	
Yashil pedagogikaning konseptual modeli va tamoyillari.....	146
<i>Raxmatova Dilnoza Abdurashidovna</i>	
Ta'lim jarayoni ishtirokchilarida emotsional barqarorlikni shakllantirishning pedagogik-psixologik asoslari ..	149
<i>Boymatova Munavvar Ravshan qizi</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda zamonaviy raqamli platformalardan foydalanish samaradorligi.....	152
<i>Lukmonova Salomat Gafurovna</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun pedagogik qo'llab-quvvatlash tizimining shakl, metod va vositalari	157
<i>Farmonova Madina Bahriddin qizi</i>	
Innovatsion boshqaruv tizimlarida qaror qabul qilish va kommunikatsiya samaradorligi	161
<i>Sotvoldiyeva Xurliqo G'ayratjon qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida maktabgacha yoshdagi bolalarning media savodxonligini shakllantirish metodikasi.....	167
<i>Choriyeva Xurmo Panji qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislari malakasini oshirish tizimining zamonaviy tendensiyalari va raqamlashtirish jarayonlarining pedagogik ahamiyati.....	172
<i>Qosimova Sh. N., Dusmaxamedov A. A.</i>	
Maktab o'quvchilarida o'zini o'zi tarbiyalashni shakllantirishning pedagogik asoslari (8–9-sinflar asosida)..	177
<i>Norxo'jayeva Lobar Nuriddin qizi</i>	
STEAM loyihalar yordamida boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy va tanqidiy tafakkurni shakllantirish	181
<i>Mirjamolova Moxira Abdugaffor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati va metodik asoslari.....	188
<i>Axmad Bolqiyev</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini xalqaro baholash dasturlari asosida baholashning pedagogik asoslari.....	191
<i>Shavqiddin Burxonov</i>	
Boshlang'ich ta'limda liderlik va pedagogik menejment muammolari.....	194
<i>Pardaboyev Doston</i>	
Raqamli ta'lim muhiti: tushunchasi, strukturasi va rivojlanish tendensiyalari.....	197
<i>Kulboyeva Dilnoza Abdug'afurovna</i>	
Особенности применения графических органайзеров на практических занятиях по дисциплине "Практикум литературы народов СНГ".....	199
<i>Татьяна Викторовна Половинкина</i>	
Historical Stages in the Study and Treatment of Scoliosis (Spinal Curvature).....	204
<i>Shermatova Mokhira Baxodir qizi</i>	
Talaba qizlarga badiiy gimnastika cho'qmori yordamida bajariladigan fundamental mashqlarni o'rgatish....	209
<i>Musharafxon Sultanova</i>	
Oliy ta'limda tarbiyaviy ishlarni tashkil etish bo'yicha xalqaro modellarning qiyosiy tahlili.....	213
<i>Ziyotova Madina</i>	
Sport mutaxassislarini tayyorlashda voleybol o'qituvchisining ko'nikmalari va uslubi	216
<i>Turg'unov Baxtiyor O'rolovich</i>	
Matematik masalalarni yechish jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy fikrlash va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish	220
<i>Yusupova Latofat Nuriddinovna</i>	
Zamonaviy sharoitda bo'lajak o'qituvchilarda deontologik kompetentlikni rivojlantirishning innovatsion texnologiyalari	228
<i>Nasirova Nigora Baxtiyor qizi</i>	
Paraengil atletika mashg'ulotlarida individual yondashuvning ahamiyati	233
<i>Abduxoliqova Shoiraxon Akramjon qizi</i>	
Biologiya fanini o'qitishda xalq pedagogikasi elementlaridan foydalanish orqali ekologik madaniyatni rivojlantirish	239
<i>Baxrombekova Sojidxon Sherzodjon qizi</i>	
Maktab texnologik ta'limida axborot texnologiyalaridan foydalanishning o'quv samaradorligiga ta'siri: o'rta muddatli istiqbollar (2027–2031)	245
<i>Berdiyeva Gulnoza Rizoqulovna, Tursunov Sherzod Ziyat o'g'li, Ismatullayev Javohir Ubaydulla o'g'li</i>	
Axborot texnologiyalaridan foydalanish orqali jismoniy tarbiya va sport tizimini boshqarish samaradorligini oshirish	251
<i>Eryigitov Dilshod Xolboyevich</i>	
Enhancing Speaking Skills Productively in English	255
<i>J. M. Fayzullayev, G. R. Elmonova</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan katta guruh bolalari bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	259
<i>Jumanova Iroda Nomozovna, Fayzullayev Sharipboy Nurillayevich</i>	
2–3 yoshli bolalarning maktabgacha ta'lim tashkilotiga ijtimoiy moslashuvi: nazariy va empirik tahlil	263
<i>Klicheva Dilnoza Zulfon qizi</i>	
Inson–texnika tizimida ta'lim olayotgan talabalarda iste'dod namoyon bo'lishining psixologik xususiyatlari	267
<i>Kuvandikova Gulnora Gulamovna</i>	
Bo'lajak pedagoglarning mutaxassis sifatida shakllanishida xavotirlanish holatining namoyon bo'lishi.....	270
<i>Nuriddinov Rasuljon Samitjon o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni maktabga tayyorlashda zamonaviy psixologik-pedagogik yondashuv.....	274
<i>Nuriddinova Maysara Ikramovna, Kodirova Albina Faridovna</i>	
Talabalarda qaror qabul qilishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	279
<i>Rajabova Go'zal Zarifovna</i>	
Musobaqa oldi psixologik tayyorgarlikning tezkorlikka ta'siri.....	283
<i>Sitora Elova Axmatkulovna</i>	

Pediatriya ta'limida sun'iy intellekt – talaba uchun virtual assistent.....	287
<i>Umarkulov Muhtorali Islomkulovich</i>	
Bo'lajak jismoniy tarbiya mutaxassislarida jismoniy savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	290
<i>Xakimov Xurshid Nozimovich</i>	
Сущность и виды познавательной активности детей 5–6 лет.....	294
<i>Джамилова Н. Н., Кудратова М. У.</i>	
Uzluksiz ta'lim jarayonida mustaqil fikrlovchi, ijodkor shaxsni tarbiyalashning pedagogik-psixologik masalalari.....	298
<i>Siddiqova Sanobar Xaydarovna</i>	
Ta'lim jarayonida o'quvchilarning bilish, ijodiy faolligini oshirish.....	301
<i>Siddiqova Sanobar Xaydarovna, Qushoqova Guzal</i>	
Badiiy adabiyotda Ibn Sino obrazining yaratilishidagi o'ziga xosliklar.....	304
<i>Tangirov A. J.</i>	
Ta'lim klasteri asosida zaif eshituvchi bolalarni inklyuziv ta'lim muhitiga moslashtirishning pedagogik mexanizmlari.....	309
<i>Dilnoza Xushvaktovna Ernazarova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda sog'lom turmush tarzini shakllantirish.....	313
<i>Payzullaeva Gozsal Bayrambayevna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda pedagogik mas'uliyat ko'nikmasini rivojlantirishning nazariy-amaliy asoslari.....	317
<i>Maxramova Gulchexra Maxsudbek qizi</i>	
Maxsus ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning pedagogik samaradorligi.....	320
<i>Tashkenbayeva Dilafuz Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchisining kasbiy kompetentligini rivojlantirishga qo'yiladigan talablar.....	325
<i>Xazratkulova Shoiri Noraliyevna</i>	
Musiqi madaniyati darslarida multimedia vositalarida musiqi o'qituvchisining kompetensiyaviy tayyorgarligi.....	329
<i>Qudratova Elnoz Ismatilayevna, Ismailova Sevinch, G'olibnazarov Elmurod</i>	
Boshlang'ich ta'limda nutqiy kompetensiyani rivojlantirishning didaktik modeli.....	334
<i>Tillaboyeva Havasxon</i>	
Diskursiv yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutq madaniyatini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish.....	340
<i>Boynazarova Nilufar Tilovmurot qizi</i>	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari.....	346
<i>Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktab o'quvchilarining intellektual-ijodiy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik strategiyalari.....	349
<i>Ergasheva Sitora Baxriddin qizi</i>	
Sinergetik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlashni takomillashtirish zarurati va imkoniyatlari.....	353
<i>Xo'shboqova Surayyo Baxtiyor qizi</i>	
Interfaol metodlar asosida o'smirlarda mustaqil tafakkurni rivojlantirish.....	357
<i>Ismoilova Mashxura Mashrabbek qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda matematika o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish.....	360
<i>Kuvanakova Guljaxon</i>	
The Role of Autonomous Learning in Developing English Language Proficiency of University Students in Uzbekistan.....	363
<i>Omonova Kamola, Mutabar Zikriddinova</i>	
Maktablarda fasilitator faoliyatini tashkil etish borasida ayrim mulohazalar.....	366
<i>Qahhorova Marjona Ixtiyor qizi</i>	
Модель и педагогические условия формирования профессиональных компетенций будущих учителей в области информационной безопасности.....	370
<i>Сагинбаева Кымбат Кенжегалиевна, Нуриддинова Майсара Икромовна</i>	

Boshlang'ich sinf darslarida kreativ fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish.....	374
Xudoynazarova Muxlisa Bakhadirovna	
Совершенствование методической компетентности будущих учителей начальных классов на основе креативного подхода	377
Дониёрова Лайло Худайбердиевна	
Talabalar guruhida jipslikning shakllanishida liderlikning ta'siri	385
Asrarxanova E. A., Bo'riboeva Mahliyo Anorboy qizi	
Musiqâ to'garaklarida o'quvchilarga cholg'u asboblari ijro etishni o'rgatish uslublari.....	388
Q. Boboqulov, Jazilov Shuhrat Rustamovich	
Состояние проблемы в практике школ Узбекистана на современном этапе.....	391
Муминова М. Р.	

MUSIQA TO'GARAKLARIDA O'QUVCHILARGA CHOLG'U ASBOBLARIDA IJRO ETISHNI O'RGATISH USLUBLARI

Q. Boboqulov

DPU Musiqiy ta'lim kafedrası dotsenti

Jazilov Shuhrat Rustamovich

Musiqá ta'limi va san'at yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada musiqa to'garaklarida o'quvchilarga cholg'u asboblarida ijro etishni o'rgatishning nazariy va amaliy uslublari tahlil etiladi. Tadqiqot adabiyotlar tahlili va muallifning shaxsiy tahliliga asoslanib, musiqa ta'limida qo'llaniladigan an'anaviy va innovatsion metodlarni, o'rgatish jarayonining psixologik va pedagogik asoslarini hamda to'garak sharoitida samarali ta'lim berish imkoniyatlarini ko'rib chiqadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, individual yondashuvni jamoaviy o'rganish bilan uyg'unlashtirish, taqlid va ijodiy faollikni muvozanatlash, shuningdek, motivatsion muhit yaratish to'garaklarda samarali ta'limning asosiy shartlari hisoblanadi.

Kalit so'zlar: musiqa to'garagi, cholg'u asboblari, ijrochilik uslubi, musiqiy ta'lim, pedagogik metod, ko'nikma shakllantirish, motivatsiya.

Abstract: This article analyses the theoretical and practical methods of teaching students to perform on musical instruments in music clubs. Based on a review of the literature and the author's personal analysis, the study examines traditional and innovative methods used in music education, the psychological and pedagogical foundations of the teaching process, and the possibilities for effective instruction within the extracurricular club setting. The results indicate that combining individual approaches with collective learning, balancing imitation with creative activity, and establishing a motivational environment are the key conditions for effective teaching in music clubs.

Key words: music club, musical instruments, performance style, music education, pedagogical method, skill formation, motivation.

Аннотация: В данной статье анализируются теоретические и практические методы обучения учащихся игре на музыкальных инструментах в кружках музыкального образования. Исследование основано на анализе литературы и авторском личном анализе и рассматривает традиционные и инновационные методы, применяемые в музыкальном образовании, психологические и педагогические основы процесса обучения, а также возможности эффективного преподавания в условиях кружковой работы. Результаты показывают, что сочетание индивидуального подхода с коллективным обучением, баланс между подражанием и творческой активностью, а также создание мотивационной среды являются основными условиями эффективного обучения в кружках.

Ключевые слова: музыкальный кружок, музыкальные инструменты, исполнительский стиль, музыкальное образование, педагогический метод, формирование навыков, мотивация.

KIRISH

Musiqa to'garaklari zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi sifatida o'quvchilarning estetik, ijodiy va intellektual rivojlanishiga muhim hissa qo'shadi. Rasmiy maktab dasturidan farqli o'laroq, to'garaklar bolalarga erkin va qiziqish asosida musiqa bilan shug'ullanish imkonini beradi, bu esa o'quv motivatsiyasini tubdan oshiradi. Biroq aynan shu erkinlik pedagog oldiga murakkab vazifani qo'yadi: turli yoshdagi, turli darajadagi va turli qiziqishga ega bo'lgan o'quvchilarga cholg'u asbobida ijro etishni maqsadli va samarali tarzda o'rgatish zaruriyati yuzaga keladi. Shu bois cholg'u asboblarida o'rgatish uslublari ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb ahamiyat kasb etadi ^[1].

Musiqa pedagogikasi sohasida olib borilgan tadqiqotlar o'rgatish metodi nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki o'quvchining musiqa bilan munosabatini, hissiy idrokini va ijodiy salohiyatini ham belgilashini ko'rsatadi ^[2].

Shunga qaramay, o'zbek ta'lim amaliyotida to'garak sharoitiga moslashtirilgan metodik qo'llanmalar va ilmiy maqolalar hali ham yetarli emas, bu esa mavzuning tadqiqot jihatidan qimmatini yanada oshiradi. Mazkur maqola musiqa to'garaklarida cholg'u asboblarida ijro etishni o'rgatishning uslubiy asoslarini aniqlash va mavjud nazariyalarni tizimlashtirishni maqsad qilib qo'yadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqot metodi sifatida qiyosiy adabiyotlar tahlili va muallifning shaxsiy tahlili tanlangan. O'zbek musiqa pedagogikasida cholg'u asboblari o'rgatish uslubiyoti asosan an'anaviy ustoz-shogird tizimiga tayangan holda rivojlangan. Olim G'ulomov o'zbek milliy cholg'u asboblari o'rgatishda taqlid (namoyish) metodining markaziy o'rin tutishini ko'rsatib o'tgan: ustoz ijro etib ko'rsatadi, shogird esa takrorlash orqali ko'nikmani o'zlashtiradi [3].

Bu yondashuv alohida samarali bo'lib, u orqali nafaqat texnik usullar, balki ijroning estetik va emotsional qirralari ham bevosita uzatiladi. Biroq zamonaviy pedagogika faqat taqlid metodiga tayanishni yetarli deb hisoblamaydi, chunki passiv takror o'quvchida mustaqil fikrlash va ijodiy faollikni cheklab qo'yishi mumkin [4].

Shu nuqtai nazardan zamonaviy uslubiyot namoyish va taqlid metodini tushuntirish hamda mustaqil ijod bilan uyg'unlashtirishni tavsiya etadi.

Rus musiqiy pedagogikasida, xususan, Dmitriy Kabalevskiy va Gennadiy Neygauzning ilmiy merosida o'rgatish jarayonini o'yinli shaklda tashkil etish g'oyasi markaziy o'rinni egallaydi [5]. Kabalevskiy bolalarda musiqiy ongini shakllantirish uchun avvalo tinglab idrok etish, so'ngra ijro etish tamoyilini ilgari suradi. Bu tamoyil to'garak sharoitida ayniqsa samarali, chunki o'quvchi birinchi navbatda musiqani his qilishi, uni sevishi va undan lazzat olishi kerak – faqat shundan so'ng texnik tayyorgarlik barqaror asosga ega bo'ladi. Neygauzning fortepiano pedagogikasiga oid asarida esa o'quvchining qo'l va barmoq muskullarini maqsadli rivojlantirish, tabiiy harakatni shakllantirish metodlari batafsil bayon etilgan [6]. Garchi bu asar asosan professional tayyorgarlikka mo'ljallangan bo'lsa-da, undagi ko'plab tamoyillar to'garak ta'limiga ham tatbiq etilishi mumkin, jumladan, ijrochilik jarayonida ortiqcha zo'riqish (napryajeniye)ni bartaraf etish va erkin harakatni shakllantirish metodlari.

Xorijiy tadqiqotlarda, xususan, amerikalik pedagog Shinichi Suzukining asarlarida bolalarda cholg'u asbobiga bo'lgan mehr va motivatsiyani shakllantirish birinchi o'ringa qo'yiladi [7]. Suzuki metodining asosiy g'oyasi shundan iboratki, har qanday bola musiqa ijrochiligini o'rganishga qodir, agar uning atrofida qulay muhit va izchil rag'batlantirish mavjud bo'lsa. Bu yondashuv to'garak pedagogikasi uchun ayniqsa muhim, chunki to'garakka keluvchi o'quvchilar ko'pincha avvalgi musiqa tajribasiga ega bo'lmaydi va ularni yo'qotmaslik uchun dastlabki darslardan boshlab ijobiy hissiy munosabatni shakllantirish zarur.

Britaniyalik tadqiqotchi John Sloboda esa o'zining "Musiqiy aql" asarida musiqiy ko'nikmalarni o'rganishda amaliyot sifatining miqdordan muhimroq ekanligini eksperimental jihatdan emas, balki keng mavjud ilmiy adabiyotlarni umumlashtirish orqali asoslaydi [8]. U shunday ta'kidlaydi: to'g'ri tashkil etilgan mashq jarayoni, ya'ni ongli takror, xato ustida ishlash va maqsadga yo'naltirilgan qismlarga bo'lib o'rganish, xaotik yoki uzluksiz mashqdan ancha samarali natija beradi.

O'zbek ta'limi kontekstida musiqiy ta'lim metodologiyasiga murojaat qilgan olimlardan biri Fattoyev S. bo'lib, u maktabdan tashqari ta'limda qo'llaniladigan uslublar haqida yozgan va to'garak ta'limining rasmiy maktab ta'limidan farqli xususiyatlarini ko'rsatib o'tgan [9]. Uning fikricha, to'garakdagi pedagog an'anaviy ma'noda o'qituvchi emas, balki yo'llovchi va ilhomlantiruvchi rolini bajarishi kerak. Mana shu rol farqi uslubiy yondashuvga ham ta'sir etadi: to'garakda yakka tartibdagi mashg'ulotlar bilan bir qatorda guruhli ijro, ansambl va hatto sahnalashtirish usullari keng qo'llaniladi, bu esa o'quvchida ijtimoiy musiqiy kompetensiyani rivojlantiradi.

Shunday qilib, adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, cholg'u asboblari o'rgatishning yagona universal metodi mavjud emas; har bir yondashuv o'zining kuchli va zaif tomonlariga ega bo'lib, samarali ta'lim ularning maqsadga muvofiq uyg'unligidan iborat [10].

TAHLIL VA NATIJALAR

Amalga oshirilgan adabiyotlar tahlili va muallifning shaxsiy tahlili asosida musiqa to'garaklarida o'quvchilarga cholg'u asboblari ijro etishni o'rgatishning bir qancha muhim uslubiy tamoyillari aniqlandi.

Birinchi tamoyil – o'rgatish jarayonida motivatsion muhitni ustuvor qilish. Suzuki, Kabalevskiy va boshqa pedagog-tadqiqotchilarning fikrlariga tayanib aytish mumkinki [5, 7], to'garak sharoitida o'quvchining ichki qiziqishini saqlab qolish texnik bilimlarni berish bilan teng darajada, hatto undan ham muhimroq ahamiyatga ega. Chunki to'garakka qatnashish majburiy emas – o'quvchi istagan paytda chiqib ketishi mumkin. Demak, pedagog har bir darsni o'quvchi uchun kashfiyotga, quvonchga va muvaffaqiyat hissiga aylantira olishi zarur. Bu esa o'rgatish uslubiga to'g'ridan-to'g'ri ta'sir ko'rsatadi: yangi materialning haddan ziyod murakkab yoki tez sur'atda berilishi o'quvchida o'z kuchiga nisbatan ishonchsizlikni keltirib chiqaradi va natijada to'garakni tashlab ketishga sabab bo'ladi.

Ikkinchi muhim tamoyil – an'anaviy taqlid metodini zamonaviy tushuntirish usullari bilan uyg'unlashtirish. G'ulomov va Neygauzning nazariyalariga ko'ra [3, 6], namoyish va takror ijrochilik ko'nikmalarining shakllanishida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, pedagogning ijro etib ko'rsatishi bilan birga, u nima

uchun aynan shunday harakat qilish kerakligini, qaysi mushak guruhlariga e'tibor berish lozimligini va musiqa matnidagi mazmuni qanday idrok etish kerakligini so'z bilan tushuntirishi zarur. Faqat namoyishga asoslangan o'rgatish ko'pincha "ko'r taqlid"ga olib keladi – o'quvchi tashqi shaklni takrorlaydi, lekin ijroning ichki mohiyatini tushunmaydi, bu esa keyinchalik mustaqil ijroda qiyinchiliklarga sabab bo'ladi. Demak, verbal tushuntirish, ko'rgazmali namoyish va o'quvchining mustaqil ijrosi – bu uchlik izchil tarzda almashib turishi kerak.

Uchinchi tamoyil – **individual va jamoaviy o'rgatish shakllarini muvozanatlash.** To'garakda o'quvchilar ko'pincha guruh bo'lib shug'ullanadilar, biroq cholg'u asboblari o'rgatish ko'p jihatdan individual xarakter kasb etadi, chunki har bir o'quvchining qo'l tuzilishi, musiqiy eshitish qobiliyati va o'rganish sur'ati turlichadir. Slobodaning tadqiqotlari ko'rsatganidek ^[8], samarali amaliyot shaxsga moslashtirilgan bo'lishi kerak. Shuning uchun to'garak pedagogi guruhli darslar orasida, qisqa bo'lsa-da, alohida individual e'tiborni har bir o'quvchiga qaratishi va uning xatolarini umumiy emas, balki aniq va shaxsiy tarzda ko'rsatishi zarur. Bir vaqtning o'zida, guruhli ansambl ijrosi o'quvchilarda bir-birini tinglash, musiqa ritmiga jamoaviy rioya qilish va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiradi, bu esa individual mashqlar bermaydigan muhim pedagogik natija hisoblanadi.

To'rtinchi tamoyil – **musiqa repertuarini o'quvchining yoshi, qiziqishi va texnik imkoniyatlariga moslashtirish.** Fattoyevning kuzatishlariga ko'ra ^[9], to'garakda o'quvchi uchun mazmunli va qiziqarli bo'lgan repertuar bilan ishlash uning mashq sifatini oshiradi. Shu sababli pedagog klassik etyudlar va mashqlarni zamonaviy va o'quvchiga tanish musiqiy materiallar bilan qo'shib olib borishi maqsadga muvofiq. Bu yondashuv rasmiy musiqiy ta'limda ko'pincha mumkin bo'lmaydi, ammo to'garakda pedagogga katta erkinlik beradi va o'quv jarayonini jonlantiradi. Xatolar ustida ishlashda esa o'quvchiga tanqid emas, balki muqobil yo'l ko'rsatish tamoyili qo'llanilishi, har qanday muvaffaqiyat – kichik bo'lsa-da – tan olinib, rag'batlantirilishi zarur.

XULOSA

Musiqa to'garaklarida cholg'u asboblari ijro etishni o'rgatish murakkab, ko'p qirrali pedagogik jarayon bo'lib, uning samaradorligi bir yoki bir necha usulga to'liq bog'liq emas. O'zbek, rus va xorijiy musiqa pedagogikasining tahlili shuni ko'rsatadiki, eng maqbul metodik yondashuv – bu an'anaviy taqlid va namoyishni zamonaviy tushuntirish usullari bilan, individual e'tiborni jamoaviy ijro bilan, texnik mashqni emotsional va ijodiy faollik bilan uyg'unlashtirish asosida qurilgan tizimli ta'lim modelidir.

To'garak kontekstida motivatsion muhitni saqlash alohida ustuvorlik kasb etadi, chunki o'quvchining o'z xohishi asosida qatnashishi uning ichki qiziqishini doimiy ravishda quvvatlab turishni taqozo etadi. Pedagog bu muhitni nafaqat o'rgatish uslubi, balki repertuar tanlash, darsni tashkil etish shakli va o'quvchi bilan individual muloqot orqali ham yaratadi.

Kelgusidagi tadqiqotlar to'garak sharoitiga moslashtirilgan yaxlit metodik tizimni ishlab chiqishga qaratilishi, shuningdek, xalq va milliy cholg'u asboblari o'rgatishning o'ziga xos xususiyatlarini alohida ko'rib chiqishi maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Rajabov I.R. Musiqa ta'limi nazariyasi va metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2015. – 280 b.
2. Teplov B.M. Musiqiy qobiliyatlar psixologiyasi. – Moskva: Nauka, 1947. – 335 b.
3. G'ulomov A.G'. O'zbek milliy cholg'u asboblari o'qitish metodikasi. – Toshkent: Musiqa, 2003. – 190 b.
4. Abdullayeva M.S. Bolalar musiqa ta'limida ijodiy faollikni rivojlantirish // Pedagogika va psixologiya. – 2019. – № 3. – B. 45–52.
5. Kabalevskiy D.B. Kak rasskazyvat' detyam o muzyke? – Moskva: Prosveshcheniye, 1977. – 191 s.
6. Neygauz G.G. Ob iskusstve fortepiannoy igry. – Moskva: Muzgiz, 1961. – 319 s.
7. Suzuki S. Nurtured by Love: The Classic Approach to Talent Education. – New York: Exposition Press, 1969. – 121 p.
8. Sloboda J. The Musical Mind: The Cognitive Psychology of Music. – Oxford: Oxford University Press, 1985. – 289 p.
9. Fattoyev S.O. Maktabdan tashqari ta'limda musiqiy tarbiya // Xalq ta'limi. – 2017. – № 5. – B. 60–66.
10. Hallam S. Music Education in the 21st Century in the United Kingdom: Achievements, Analysis and Aspirations. – London: Institute of Education Press, 2010. – 312 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.